

Pünkösdkor figyelmünk a tanítványok felé fordul. Megszokták, hogy amíg Jézus velük volt, kétségeikkel, versengéseikkel, minden kérdéseikkel hozzá fordultak: „Mester, mit cselekedjünk?“ Nem szakadtak el a szülőföldjüktől — az bennük élt —, ismerőseiktől, népüktől, az élet ezernyi apró, de árnyékában nagyra nőtt bajától, — nem jártak a jövő fellegében. Nem szakadtak el, de mindent másként láttak Jézus láttatásán, tanításán keresztül. Tudták, ha összebogozódnak bennük az élet szálai, ott van Jézus, aki mindig eligazít; kezügyben, lélekközelben van. Bátrak és boldogok voltak, mint akinek van édesanyja. Másként lett nagypéntek után. Árvák lettek. Már csak emlékezetben élt velük Jézus; találgatták, hogy mit mondana, mit tenne, miként ítélne az élet hirtelen adódó alkalmai között. Szétszakadtak, elkeveredtek az életben, s bennük is elkeveredett a hétköznap a jézusi-val; úgy érezték sokszor, mintha más földrészen lettek volna, mintha más időben élének. A következetes hétköznapok meggyőzték őket, hogy az „itt és most“ örök földhözköttöttségével, időszerűségével mérjenek. Az adott helyzethez mérték magukat, s árva-gyengének, határozatlannak, bizonytalannak értelenedett el bennük mindaz, ami Jézus mellett olyan egyszerűnek, magától értetődőnek látszott.

Hogy közelebb hozzam hozzátok ezt a lelkiállapotot, engedjétek meg nekem, hogy egy hívem vallomását idézzem: Anyám volt az utolsó szál, ami még szülőfalumhoz kötött. A mesterségemnek otthon nem tudtam élni, nem volt rá lehetőség, a kenyér szűköskének ígérkezett. Mikor anyám temetéséről hazamentem, elhatároztam, hogy elköltözöm. Mikor elárvult házunk ablakát beszegeztem, mintha szegény apám koporsójába vertem volna szeget, úgy kopogott a kalapács. Aztán idegen emberek közé kerültem, kik — úgy éreztem — nem fogadtak be. Másként köszöntek; más volt a vallásuk, szokásuk, a lelkük. Esténként felsírt bennem az árvaság az otthoni rokonok, ismerősök után. Bárcsak a sírjaimhoz kimehetnék, bárcsak az otthoni templomban imádkozhatnék! Otthon mindent elviselnék, megnyugodnék: boldog lennék! Aztán egy nap, amikor elhatároztam, hogy inkább hazamegyek szegény embernek, ha kell, koldusnak is, vagy más városba költözöm: bejött egy falumbeli, és sirva mondta el mindazt, amit én megfogalmaztam, amit éreztem. Rádöbbentem, hogy mindenki így van. Rájöttem arra, hogy emberi sorsunk az, hogy itt, ahol vagyunk, s most, a jelen időben kell élnünk. Azzal kell élnem, ami az enyém. — Attól kezdve nyugodt ember lettem, mert itt és bennem élt apám szava, anyám szeretete, falum vallása, barátaim ragaszkodása; itt is otthon voltam.

A tanítványok ezzel az „itt és most“ belső eligazító szabállyal áldozócsü-törtökön ismerkedtek meg. Káténk szerint „öntudatra ébredtek“. Pünkösdig érett bennük — belső feljegyzetlen vívódásaikban, a „helyzettudat“ változásain át — az a vágy, hogy tanítványokból apostolokká legyenek. Leszűrődött bennük a felismerés: ha hiányzik mellőlük Jézus, nekik most, amíg élnek és tehetnek, addig kell, most kell, hogy önmagukhoz felnőjenek. Rádöbbentek arra, hogy nem mehetnek egy más világba, tájra, nekik itt kell szolgálniok, megvallaniok, hirdetniök a jézusi örökséget. Ebből az „itt és most“ felismeréséből, vállalásából született meg pünkösöd. Bátran előálltak, fennszóval — és mindenki számára érthetően — hirdették a rájuk hagyott szép világot, Istenországát s az emberi lélek mindenkori boldogságát. Bizonyosságot tettek arról, hogy a belső világot, a lelket nem lehet megtagadni büntetlenül — a költő szerint: lelket nem lehet cserélni —, s hogy helyüket, hivatásukat be kell tölteniük. De bizonyosságot tett Isten is magáról. Káténk szerint: értelmüket megvilágította, szívüket megtisztította, akaratukat megerősítette.

Az emberi lélek mindhárom „dimenzióját“ — értelmet, érzelmet és akaratot — beépítette a pünkösdi nagy tett. Ugy a tanítványok, mint az a háromezer megkeresztelkedett ember meggyőződött Jézus igazságáról, szerették és akarták azt, akkor és ott. A pünkösdi megnyilatkozás és vallástétel örök, aláhúzott igazsága annak, hogy az élet nagy, fontos dolgait csak három dimenziósan: ismerve, szeretve, akarva — csak így — lehet megvalósítani, elérni. Hogy mikor? Ha pünkösdre kérdezel, hallod: a mindenkori itt és mostban! Időben nem válogatva, és nem válo-

gatva térben sem. Mi itt és most élünk. Nekünk itt és most kell hitünket, emberségünket, hovatartozásunkat, belső, lelki eszményeinket megmutatnunk, megvallanunk! Ha nehéz az élet, ha könnyű; ha dagadt vitorlával, ha szegény reményekkel járunk is az életben; ez az idő, ez a föld, ez a helyzet, ez a kereszt vagy örömcsozor a miénk. Nekünk más nem adatott. A mi korunk kérdéseit mi kell hogy megoldjuk, nem menekülhetünk a múltba s nem takarózzhatunk a jövőendő ígéretével sem. Mentségünk sincs semmi. Borbáth Károly, 49 évesen elhunyt történészünk utolsó levelének igazsága markol belém: „A mi dolgunk helyettünk senki sem végzi el.“ Ebből következik az is, hogy a mi helytállásunk, hűségünk, becsületességünk, jószándékunk és cselekedetünk senki sem adhatja helyettünk. Csak mi. A mi helyünket mi kell hogy betöltsük; nem igaz az, hogy mások helyettünk is elvégzik a mi kötelességünket! Nem, csak mi, mert másként egy hely a helytállásban, egy jócselekedet a megvalósulásban, egy hűség, egy becsület az életben hiányozni fog. A költő mondja: aki jogot ad fel, az jogtalan marad. Így, aki hitet ad fel, hitetlen; aki lelket ad fel, lelketlen; aki becsületet ad fel, becstelen; aki emberséget, embertelen marad. Életünk zsinórmértéke, cselekedeteink mérlege az „itt és most“, tudjuk, nehéz kötelesség. Nehéz, mert lehet, hogy — mint az apostolokat — bennünket is kinevetnek, kicsúfolnak, elkerülnek, megjegyznek, ha szívünk, lelkünk szerint teszünk. Az élet és egyéni, anyagi érdekeink is sokszor eltérnek ettől.

Gondoljátok, hogy a pünkösdi tanítványok másként voltak? Nem. De életük fontos kérdései között ez volt a legfontosabb, a nyugtalanítók közt a leggyötrőbb. Miután ésszel megértették, szívvel ezt kívánták, megmozdult az akarat is bennük s — tettek. Nem csodát, csak azt, amit tenniük kellett ahhoz, hogy egy életen át ne járjanak félszeg lélekkel, nehéz sóhajjal, keserű szájjal és vádló lelkiismerettel. Tulajdonképpen nem csoda történt, csak egypár ember emberré nőtt; nem félt tenni azt, ami lelke nyugalmanak az alapja s életének értelme-lényege volt. Nem gondolkodtak azon, amikor kikacagták, kicsúfolták őket, hogy időszerűen cselekednek-e. Nem gondoltak arra, hogy talán elmenekíthetnék szorongásaikat a szomszéd városba, tartományba vagy országba, s ott bátrabbak lennének. Tudták, hogy mi a legdrágább, legfontosabb, legföltettebb — szívük közepében érezték a vágyat, s mertek és tettek!

Előtökbe állítottam az apostolokat — mérjétek hozzájuk magatokat! Nektek is van legföltettebbetek, legdrágábbatok; vannak álmaitok, ti is tartoztok valahová. Családhoz, egyházhoz, néphez, baráti körhöz; tőletek is mindenki vár valamit. Tudtok-e különbséget tenni, hogy melyik a legfontosabb? Melyik nélkül vesz el minden, melyik tart meg mindent? Nem szóvirág, nem frázis, hanem az itt és most legegetőbb kérdése! Mindannyiunk legközösebb, legbensőbb, legtitkosabb vágya, amit csak itt és most lehet megérteni, tárgyalni és megoldani. Szóval, tenni érte mindennap, a bölcsőtől a koporsóig.

A pünkösdi tanulás az, hogy mindenkinek akarni kell: „...mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen“ (ApCsel 2, 1). Egy akarattal. Egy sem hiányzott, nem kerestek mentséget, kibúvót, más tájat, más időjárást; mindnyájuk közös akaratából nőtt ki a megtartás, a pünkösdi diadal!

Szép történet a pünkösdi története, megnyugszik az ember lelke rajta, s hálával telik meg a szív és az ész is. Úgy szeretné az ember, ha akkor ott lehetett volna. Biztos a háromezer közé számláltatott volna! Ha így van, akkor ne akarj örökké „itt és mást“, hanem „itt és most“ akard azt, amit tenned kell. Ne kérdezz tétován: Mit tegyek, atyámfia, testvérem?! Térj meg. És ha nem érzed elég erősnek magad, bízd Istenre feltett dolgaidat, a rád bízottakat, mint az első tanítványok! Meglásd, ha ügyed igaz, ha igazán szereted a rád bízottakat: Isten is megsegíti! Szentlelkével megerősíti, megnyugtat és áldott, diadalmas pünkösddökkel boldogítja, itt és most is! „Mert tiétek ez az ígéret és gyermekeiteké, sőt mindazoké is, akik távol vannak, akiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenünk.“

Ámen.

A LÁTHATATLAN ERŐ HATALMA

1Kor 4, 20

Ez alkalommal nem kívánok arról elmélkedni, hogy az Istenországa megvalósulásában milyen helyet foglal el a beszéd és a cselekedet.

Felfogásom szerint a beszéd az ember egyik legértékesebb kultúrkincse, s meg vagyok győződve, hogy a felolvasott bibliai vers sem a beszédet általában, hanem az üres, képmutatással teljes, cselekedet nélküli beszédet kifogásolja.

Szó nélkül nem volna közlés, következésképp nem léteznék az értelmes élet sem. Gondoljuk csak el, hogy mi minden belefér egy-egy szóba, milyen gazdagságot jelent a beszéd. Mit jelent az első szó, mely elhangzik a gyermek ajkán; vagy amikor édesanyánk iránt érzett szeretetünket megpróbáljuk szavakba önteni; ha nagy örömről vagy fájdalmas panaszunkat nemcsak önmagunknak sírjuk el, de kibeszélhetjük, elpanaszolhatjuk megértő lelki jóbarátainknak is, hogy velünk örvendezzenek vagy velünk érezzenek.

A beszéd szolgálhat arra is, hogy kitarjunk általa a lelkünket valaki előtt, vagy hogy elrejtjük gondolatainkat. Ilyen a képmutató beszéd. Beszéddel lehet vigasztalni, de lehet bántani; lehet lelkesíteni, de lehet gyűlöletet szítani; lehet simogatni, de lehet vágni; lehet könnyet törölni, de lehet könnyet fakasztani; lehet építeni, de lehet rombolni is. Egyetlen szó földindulást válthat ki, melynek nyomában romba dől virágzó élet és kultúra; de köthet békét egyének, népek és nemzetek között s elindítója lehet egy olyan életnek, mely Istenországhoz vezet. De még ebben az esetben sem Istenországa maga a beszéd, legfennebb eszköz annak megvalósításában. S hogy mennyire nem volt az a korinthusi gyülekezet esetében, ahol az üres beszéd, a felfuvalkodottság és gőg uralkodott, bizonyosság Pál apostol komoly figyelmeztetése: „Nem beszédben áll az Istennek országa, hanem erőben.”

Pál apostol mondása régen elhangzott. Azóta sok tanítás hangzott el, sokan és sokat tanítottak Istenországról, de az ő figyelmeztetését csaknem mind figyelmen kívül hagyták. S akár meghatározni, akár megvalósítani próbálták ezt az országot, megfélekedtek Jézus feltételéről is, melyet a farizeusoknak adott: „Az Istenországa nem szemmel láthatólag jó el. Sem azt nem mondják: imé itt, vagy imé amott van; mert imé az Istenországa tibennetek van.”

Jézus vallása nem egyéb, mint egy szellemi erő, melynek fejlődése csak a lélek mélységébe való elmerüléstől várható. A hívó ember is csak azáltal juthat közelebb Istenországhoz, ha többet törődik ezzel a lélekkel, s tekintetét befelé irányítja.

A szó, az elmélet azonban építhet is. Annak megélése s a gyakorlati életre való alkalmazása a mi közös feladatunk. A tiéd és az enyém! Itt dől el, hogy az életre vezető szoros és keskeny ösvényt választjuk-e vagy a romlásba vivő, széles és kényelmes utat. Itt nyer értelmet Jézus komoly figyelmeztetése: „Nem minden, aki ezt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába; hanem aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát.”

Isten akarata pedig az, testvéreim, hogy napról napra jobbak, igazabbak, becsületesebbek, Őt és az embert önzetlenül szolgálók legyünk, s ugyanakkor igyekezzünk gyermekeivé válni, vele kapcsolatot teremteni s országa megvalósításán lankadatlan akarattal munkálkodni. Istenországa erő, mely mibennünk van. Olyan erő, mely állandóan munkál láthatatlanul, s szüntelen arra sarkall és figyelmeztet, hogy az életben felemelő célok lobognak, komoly elhatározások, nemes erők izzanak. E célokat elérni, az elhatározásokat megvalósítani, az erőket felszabaduláshoz és kibontakozáshoz segíteni legszentebb emberi kötelességünk. Istenországaért dolgozni kell. Istenországa akarni és szeretni kell. — „Mert nem beszédben áll az Istenországa, hanem erőben.”

Az ember kezdettől fogva erőre törekszik, mert a gyengeség nagy nyomorúság. Miért tanul a tudatlan? Miért akar nagy lenni a gyermek, erős a gyenge, fiatal az öreg? Miért akar meggyógyulni a beteg? Miért keres társakat, ki egyedül van? Mert mind-mind erőre törekszünk. Az emberi elme évezredek alkotásai kézzel foghatóan és szemmel láthatóan bizonyítja ezt a soha meg nem szűnő törekvést. Milyen nagy ma az ember, de még a gyermek is, s mégis mintha valami hiányoznék az életünkből. Sokszor azt hisszük és úgy látjuk, hogy nincs és nem is lehet benne Istenországa a mi életünkben. Elfelejtjük, hogy az nem szemmel lát-